

Őszi ünnepeink 5782

Rajs hásonó	szeptember 7–8.	kedd–szerda
Gedáljá böjtje	szeptember 9.	csütörtök
Jajm kippur	szeptember 16.	csütörtök
Szukkajsz	szeptember 21–22.	kedd–szerda
Sömini áceresz	szeptember 28.	kedd
Szimchász tajró	szeptember 29.	szerda

100 éves lenne Szenes Hanna izraeli katona emlékezik

Nagy Ákos fotói

Külföldi önkéntesek dolgoztak a Kozma utcai temetőben

Fiatal külföldi önkéntesek munkálkodtak a Kozma utcai zsidó temető rendbetételén a közelmúltban. A festésen és a gyomláláson túl a növényekkel benőtt sírok megtisztításán is dolgoztak.

„A világ minden tájáról jöttünk, Izraelből, az Egyesült Államokból, Kanadából, Fehéroroszországból. Azért vagyunk itt, hogy helyreállítsuk a temetőt, kitisztítsuk, ahogy láthatják is, és közben megismerjük a budapesti zsidó közösséget” – mondta egy izraeli lány, Chani Kolan, akinek személyes kapcsolata is van Magyarországgal.

„Nekem is vannak magyar felmenőim, a dédszüleim a holokauszt előtt költöztek Magyarországról az Egyesült Államokba. Úgyhogy a gyökereimet is megismertem itt. Szerintem nekünk, zsidó embereknek nagyon fontos, hogy megismerjük a múltunkat. Ez a program pedig a tanulás mellett arra is lehetőséget ad, hogy valóban elérjünk valamit” – tette hozzá.

Kulturális programok a munka mellett

A programot egy nonprofit szervezet, a Kozma Utcai Zsidó Temető Barátai rendezte, és a világ egyik legnagyobb zsidó alapítványa, a Jewish Agency támogatja, az izraeli kormány diaszpóraügyekért felelős minisztériumával együtt.

A kéthetes útra nyilvános pályázaton lehetett jelentkezni, a résztvevők egyenként 25 órás önkéntes szolgálatot láttak el a Kozma utcai zsidó temetőben. Munkájukért cserébe fizették a repülőjegyjüket, továbbá szállást és kóser ellátást is kaptak, valamint kulturális programokat, zsinagógalátogatásokat, közösségi találkozásokat és fürdőlátogatást is szerveztek számukra.

A világ egyik legnagyobb zsidó temetője

A Kozma Utcai Zsidó Temető Barátai szervezet az elmúlt években a sírkert 22 százalékát már megtisztította, de még rengeteg munka van hátra.

„Ez egy óriási temető, 77 hektár nagyságú. Varsó és Budapest vetélikedik azon címért, hogy melyik a világ legnagyobb zsidó temetője, és hát vagy ez, vagy a varsói” – nyilatkozta a Euronews-nak a szervezet egyik vezetője, Pintér Marc.

A sírkert már majdnem 130 éve létezik, és több mint 300 ezer ember végső nyughelye. A bejárat közelében lévő hatalmas ravatalozótól és

díszes mauzóleumoktól távol eső részei sokfelé már teljesen elvadultak.

Ennek részben az az oka, hogy az itt nyugvók közül sokaknak már nincsenek élő rokonaik, akik gondozni tudnák a sírt. A remények szerint a következő években is érkeznek majd külföldi önkéntesek, akiknek minden bizonnyal rengeteg munkájuk lesz még.

Magyar Ádám/Euronews

Szenes Hanna-relikviákat tett közzé az Izraeli Nemzeti Könyvtár

Az Izraelben nemzeti hősnékként, Budapesten kivégzett ejtőernyős katona és költőnő, **Szenes Hanna (1921–1944)** születése századik évfordulójának megünneplésére a jeruzsálemi Izraeli Nemzeti Könyvtár többtucatnyi emléket digitalizált a nemrégiben megszerzett **Szenes-archívumból**, amelyek közül számosat még soha nem tettek közzé a világhálón.

Az érdeklődők az egész világon első alkalommal férhetnek hozzá a digitálisan nyilvánosságra hozott Szenes Hanna-emlékekhez, a rajzokhoz, jegyzetfüzetekhez, naplókhoz, a bát micva bizonyítványhoz és más személyes dokumentumokhoz, írja tudósításában az MTI.

A 23 éves korában megölt költőnő gazdag és jelentős irodalmi öröksé-

Egy a dokumentumok közül: bát micva oklevél

get hagyott hátra, mely tavaly év végén került a jeruzsálemi Izraeli Nemzeti Könyvtárba. Az intézmény szakemberei azóta katalogizálják, archiválják és digitalizálják a kéziratokat, jegyzetfüzeteket, fényképeket, dokumentumokat és személyes tárgyakat.

A gyűjtemény talán két legmegindítóbb eleme az a két feljegyzés, melyeket Szenes Hanna ruhájában találtak kivégzése után: utolsó verse és egy személyes levél édesanyjához.

Az archívum alapja a Szdot Jam kibucban, utolsó otthonában halála után megtalált bőrönd tartalma, benne fényképezőgépe, írógépe, levelezése és verseit is tartalmazó jegyzetfüzetei, amihez a második világháború után Izraelbe költözött édesanyja hozzáadta az addig általa Budapesten őrzött fényképeket, lánya első irodalmi próbálkozásait, utolsó verseit és üzeneteit.

A magyar származású, élete utolsó éveit az akkori Palesztinában töltö, majd Budapesten 1944. november 7-én a brit hadsereg Zsidó brigádja harcosaként kivégzett költőnő irodalmi hagyatéka korábban családjá birtokában volt. Az 1892-ben Jeruzsálemben alapított Izraeli Nemzeti Könyvtár a zsidóság kollektív emlékezete számára fontos szöveges emlékek meg-őrzését szolgálja a világszerte szétszórásban élő, valamint az Izraelben letelepedett zsidók számára.

Elkészült a kecskeméti temető új kerítése

A széchenyivárosi lakótelep melletti hatalmas területű zsidó temető déli és nyugati oldalának kerítését a helyi közösség az elmúlt évtizedekben saját erőből kicseréltette és felújította. A sírkert Hegedűs köz felőli, északi kerítése azonban olyan rossz állapotba került, hogy el kellett bontani, és ez messze meghaladta a rendelkezésre álló kereteket.

Többszöri próbálkozás után a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportja által benyújtott pályázat 2020-ban eredményre vezetett, és a Magyar Kormány által biztosított keretből a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány által kiírt pályázaton sikerült erre a célra 14.000.000 Ft támogatást nyerni.

A HUN-BAU Holding Kft. kivitelező először teljes egészében elbontotta a romos, régi kerítést, és a helyére téglalapon nyugvó, művészi kivitelű vaskerítést épített, valamint kicserélte a kapukat is. Az elkészült kerítés joggal nyerte el nemcsak

a Mazsihisz és a Mazsók illetékeseinek elismerését, hanem a környék lakói is megelégedéssel nyugtázták, hogy megszépült a lakókörnyezetük.

Míndez nemcsak esztétikai okokból volt fontos, hanem azért is, mert a korábbi kerítés már könnyen átjárható volt, bárki bemehetett a temető területére, ez pedig nem felelt meg a szigorú biztonsági előírásoknak.

A kecskeméti zsidó temető megóvásának munkálatai tovább folytatódnak, mert váratlanul meghibásodott a vízvezeték, ezt teljes egészében ki kellett cserélni, továbbá a soá után épített mártírcsarnok tetejének fémborítása tönkrement, azt is haladéktalanul ki kellett javítani. Ezekhez a felújításokhoz elengedhetetlen segítséget nyújtott a Mazsihisz Temetőrendezési Csoportja. A tető javításának elvégzése után kerülhet sor arra, hogy a beáramló csapadékvíz által megrongált belső festés restaurálása is megtörténhessen.

A kile, személyesen prof. dr. Grósz Andor elnök az elmúlt évtizedekben kiemelt feladatának tekintette, hogy a több ezer néhai kecskeméti polgárnak örök nyughelyül szolgáló temető példamutató rendben maradjon meg az utódoknak, és őrizze e nagy múltú zsidó közösség emlékét. Ennek érdekében a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportja folyamatosan nyújt be pályázatokat, így a Mazsókén kívül az elmúlt években eredményesen szerepelt a Honvédelmi Minisztérium által a hadisírok gondozására kiírt pályázaton is, amelyből sikerült az első világháborúban a haza védelmében harcolt zsidó honfitársaink sírjait és emléktábláját felújítani.

A képeken látszik a régi romos és az új kerítés.

Mártírookra emlékeztek Karcagon

A temetőben tartott megemlékezésen Csillag Barnabás elnök üdvözölte a város vezetőit, valamint Deutsch László főrabbit, Szilágyi Gábor főkántort, a hitközség elöljáróit és a közel száz, Karcagról, Budapestről, Miskolcra, Szegedről érkezett résztvevőt. Szepesi Tibor polgármester együttérzését fejezte ki, majd szolt a 20. század nácizmusáról, amikor ártatlan életek ezreit oltották ki, közöttük több száz karcagi zsidóét is. Szilágyi Gábor főkántor gyászéneke után Deutsch László főrabbi tartott emlékbeszédet. A megjelenetek a Kél málé ráchámim után közösen mondták el a kádís imát.

Lauderesek micvája

Július végén Kibuci Bucik táborunk bevette Zemplén vidékét. Két temetőt is rendbe tettünk, Filkeházán és Füžérradványon. A sátoraljaújhelyi zsidó temetőben a sírkövek felállításában segítkeztünk. Sok munka maradt még a környéken, lehet, hogy jövőre visszatérünk.

**MÁRTÍRJAINKRA EMLÉKEZÜNK
A KOZMA UTCAI TEMETŐBEN**

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség minden évben megemlékezést tart az elhurcolt és mártírhalt szenvedett hittestvéreink emlékének tiszteletére.

Az idei megemlékezésre
2021. augusztus 29-én, vasárnap 10.00 órakor
a Központi Zsidó Temetőben
(Budapest X. ker., Kozma u. 6.) kerül sor.

Emlékbeszédet mond:
Mester Tamás, a Budapesti Zsidó Hitközség elnöke,
Szalay-Bobrovniczky Vince, civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár,
Karácsony Gergely, Budapest főpolgármestere,
Dr. Frölich Róbert országos főrabbi.

A kántori teendőket **Fekete László** főkántor látja el.

Közreműködik: **Bódi Mónika** hegedűművész.

A megemlékezésre tisztelettel meghívjuk,
megjelenésére feltétlenül számítunk.
(A férfiak számára kipa vagy egyéb fejfedő viselése szükséges.)

Dr. Kunos Péter
BZSH ügyvezető igazgató

Mester Tamás
BZSH elnök

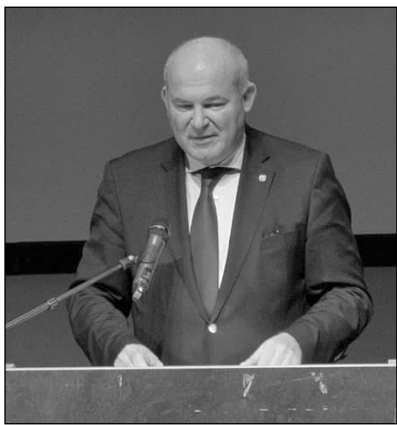
Kálmán Tamás
Chevra igazgató

„A zsidó közösség számíthat a kormányra”

Soha többé nem fordulhat elő, hogy bárki jogsérelmet szenvedjen el nemzeti, etnikai, vallási alapon Magyarországon; a zsidó közösség számíthat a kormányra – mondta a Miniszterelnökség civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára Budapesten, a Stefánia Palota és Honvéd Kulturális Központban.

Szalay-Bobrovniczky Vince az 1944-ben mártírhalt halt Szenes Hannára, az angol hadsereg főhadnagyára emlékező – a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány által rendezett – eseményen közölte: az államot nagy felelősség terheli, hogy mindenki számára lehetővé tegye a múlt megismerését, fellépjen az antiszemitizmus és a kirekesztés minden megnyilvánulási formájával szemben.

„Zsidó közösségünk biztonságának garantálása Magyarország számára kiemelt prioritás, a magyar zsi-

Szalay-Bobrovniczky Vince

kezés nemcsak a zsidóság, hanem egész Magyarország számára fontos – hangoztatta.

Paul Fox, az Egyesült Királyság budapesti nagykövete kivételes hősné és mártírnak nevezte Szenes Hannát, aki az akkor brit fennhatóság alatt álló Palesztinában csatlakozott a brit női tartalékos légierőhöz, majd beállt a különleges hadműveletek végrehajtó egységbe.

A 23 éves Szenes Hannát a britek Jugoszláviában dobták le ejtőernyővel, hogy átjutva a határon, tár-

saival megkísérelje megakadályozni a magyar zsidók deportálását – emlékeztetett.

A nagykövetség azon dolgozik, hogy megőrizze Szenes Hanna örökségét, ezért is hozott létre egy kiállítást a tiszteletére – tette hozzá.

Szabó György, a megemlékezést rendező Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány elnöke azt mondta, hogy a magyar zsidók számára Szenes Hanna emlékének megőrzése rendkívül fontos, hiszen „bátorsága, mindkét hazájának szeretete, önfeláldozása híven tükrözi a magyar zsidóság érzéseit és érzelmeit”.

A rendezvénysorozatnak és az emlékének az a célja, hogy Szenes Hanna bátorsága, hazaszeretete ne csak a magyar zsidók számára legyen példa, hanem a többségi társadalom is megismerje életét, munkásságát és önfeláldozását – fogalmazott.

*

A rendezvény a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület, a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány, a Keren Hayesod és a Mensch Alapítvány által szervezett Szenes Hanna-rendezvénysorozat nyitóeseménye volt.

Hazatérhet a 19. századi kolozsvári regisztrum?

Az Amerikai Egyesült Államok igazságügyi hatóságának közleménye reményt adott azoknak a kelet-európai zsidó közösségeknek, amelyeknek több régi kézírata és könyve felbukkant az egyik New York-i aukciósház licitjén – derül ki a Baabel beszámolójából.

Mint ismeretes, a Kolozsvári Zsidó Hitközség tagjai öt nappal egy amerikai árverés előtt értesültek arról, hogy a New York-i Kesten-

A hitközség óvást nyújtott be a licit ellen, hangsúlyozva, hogy az árverésre bocsátott pinkász a kolozsvári zsidó közösség számára felbecsülhetetlen értékkel bíró dokumentum, amelynek a holokauszt idején veszett nyoma, azaz törvénytelen módon kerülhetett csak az Egyesült Államokba. Továbbá az 1947-es párizsi békeszerződés, valamint a 2009-es terezíni nyilatkozat értelmében lopott holmiként kezelendő, amelyet

A kolozsvári pinkász

baum&Company aukciósház által licitre bocsátott régi zsidó kéziratok között egy olyan értékes, 19. századi jegyzőkönyv is szerepel, amely a hitközség tulajdona volt, és a holokausztban veszett nyoma, mint annyi más értékes kéziratnak, dísz tárgynak.

vissza kell szolgáltatni jogos tulajdonosának.

Az aukciósház válasza az volt, hogy a szóban forgó tárgyak nem képezik a tulajdonukat, de visszatartják a licititől, hogy a hitközség bizonyíthassa tulajdonjogát az eladónak. Az ügyben fordulópontot jelent, hogy az amerikai igazságügyi hatóságok közleményben tájékoztatták a feleket, hogy a licitáción felbukkant tételek közül lefoglalták azokat, amelyek a romániai, magyarországi, ukrainai és szlovákiai zsidó közösségek tulajdonát képezik: 17 pergamén kézirat mellett a kolozsvári ortodox zsidó közösség halotti regiszterét is. A pinkász a Szent Társaság 1836-os megalapításától kezdve mintegy 50 éven keresztül rögzíti az elhunyt hitközségi tagok névsorát. Dokumentumként is egyedülálló, ugyanakkor gyönyörű grafikai kivitelezése miatt műtárgyként is komoly értéke van.

A következő lépés a visszaszolgáltatás, illetve az értékes dokumentumok hazaszállítása lehet, jegyzi meg a Baabel portál. (hírszerk.)

Transindex.ro

A Mazsihisz álláspontja aktuális kérdésekről

Heisler András, a Mazsihisz elnöke a Heti Tv Pirkadat című műsorában beszélt a Medián antiszemitizmus-kutatásáról, a politika, a közélet felelősségéről, az őszi nagyünnepekről.

Heisler András a Medián antiszemitizmus-kutatásáról megjegyezte, ez egy komoly szakmai munka volt, az eredményeket pedig komolyan kell venni. A kutatás részben azokról az adatokról szól, melyek szerint a magyar lakosság 36 százaléka valamilyen módon antiszemita, de szerepelnek az anyagban pozitív tendenciák is. Ezek közé sorolható a miniszterelnök által kijelentett zéró tolerancia is, amiről a lakosság tud. Összességében van előrelépés, de tennivaló is a jövőre nézve.

Arra a kérdésre, hogy mi a Mazsihisz véleménye az ellenzéki előválasztáson előbukkant jelöltekkel kapcsolatban, akik korábban vállalhatatlan, antiszemita, kirekesztő mondatokat mondtak, az elnök megerősítette korábbi álláspontjukat, mely szerint a Mazsihisz semmilyen módon nem kíván a választásba beleszólni, azt befolyásolni. Ehhez kapcsolódóan azt mondta el a szervezet vezetője, hogy ugyanazon a napon kereste meg őket egy konzervatív portál, hogy kikérjék a véleményüket az ellenzéki összefogás jelöltjeiről, amikor a Jobbik által működtetett hírportál is a Mazsihisz véleményét tudakolta az egyik kormányközeli oldal főszerkesztőjéről, akinek szintén voltak korábban vállalhatatlan mondatai. Heisler András kijelentette, a Mazsihisz azt akarja, hogy senki ne használhassa ki az úgynevezett „zsidókártyát”, hagyják békén a magyarországi zsidóságot a kampányban, valamint azt kellene elérni, hogy minden oldal vesse ki magából a saját antiszemitáit. Ugyanakkor a szervezet egyetért azzal, amikor azt mondják, a magyar közéletben nem lehet megtűrni semmiféle kirekesztő, antiszemita, rasszista gondolkodást, beszédet, gondolkodást sem a pártoknál, sem a sajtóban.

Az elnök beszélt a koronavírus-járványról, kiemelve, hogy aki még nem vette fel az oltást, mindenképpen tegye meg, mert a vakcina védelmet jelent. Hozzátette, szerencsére a hazai zsidó közösségben igen kevesen vannak, akik valamilyen okból nem oltatták be magukat. A küszöbön álló negyedik hullámról azt mondta, a szervezetnek van egy krízismenedzsment csoportja, amelyik eddig kiválóan működött, az ott dolgozó szakemberek rendszeresen egyeztetnek. A jelenlegi vélemény az, hogy a mostani helyzet kezelhető, de közben próbálnak felkészülni a szigorúbb lépésekre is, ha szükség lesz rá. Még nem tervezik, hogy az őszi nagyünnepeket online tartsák meg. Ám pillanatnyilag még nem történik semmi, ezért is fogtak bele a 23. Zsidó Kulturális Fesztivál szervezésébe, amely augusztus végén kezdődik.

A Szeretetkórházról elmondta, a kormányzati támogatással megvalósuló felújítási projekt legnagyobb részét nemrég fejezték be, a hivatalos átadásra augusztus 29-én kerül sor.

Az elnök kijelentette, szerencsére a Mazsihisz vidéki közösségeiben is zajlik az élet, működnek a zsinagógák, programokat szerveznek. Ugyanilyen fontos a Kéz a kézben projekt, amelynek a hatodik kiírását készítik elő, ez szintén országosan segít a járványban megsérült családokon.

Ferenc pápa magyarországi látogatásával kapcsolatban a Mazsihisz szorgalmazta, hogy azon a rövid találkozóon, amit megszerveztek, az összes bejegyzett zsidó közösség legyen jelen, a pápát meg Fröhlich Róbert országos főrabbi köszönti röviden.

Breuerpress

Udvariassági látogatáson az izraeli haderó összhaderőnemi parancsnoka

Sándor Zsolt vezérőrnagy, a Magyar Honvédség parancsnokának helyettese hivatalában fogadta Itai Veruv vezérőrnagyot, az izraeli haderó összhaderőnemi, egyben katonai oktatásért felelős parancsnokát. A vendég a Lightning of the Heavens elnevezésű emlékprogrammal kapcsolatosan érkezett Budapestre.

Az említett program célja, hogy emléket állítson a második világháború alatt a németek ellen harcoló, akkor még a palesztin mandátumterület fennhatósága

alá tartozó ejtőernyősöknek és Szenes Hanna örökségének. A múltidéző emléktű július 18–22. között Szlovénia, Horvátország és Magyarország területén zajlott izraeli, brit, szlovén, horvát és magyar katonai részvétellel. Az izraeli hadsereg minden év júliusában – születésének évfordulójakor – megemlékezik a világháborús ellenállás egykori magyar hősről, a zsidó származású Szenes Hannáról, akit a második világháború során, 1944. november 7-én sortűzzel végeztek ki a Margit körüti fogház udvarán.

A látogatás alkalmával Veruv vezérőrnagy köszönetet mondott a magyar támogatásért és a végrehajtott emlékgúráson való részvételért, amit professzionális szintűnek értékelt.

A megbeszélésen a felek érintették a két ország katonai együttműködését, annak lehetséges bővítési területeit, többek között az oktatás-képzést. Szó volt a haderó digitális átalakulásáról, az ahhoz kapcsolódó kihívásokról, valamint a Covid-19 járványhelyzetről is. Sándor vezérőrnagy kiemelte, hogy a pandémia kezelése közelebb hozta a katonákat az állampolgárokhöz, ami növelte a honvédség elfogadottságát. A felek biztosították egymást támogatásukról, és egyetértettek abban, hogy a jelenkor új kihívásaira a haderó folyamatos fejlesztésével és az egymás közötti tapasztalatcserével lehet kellőképpen felkészülni.

A delegáció tagjaként Itai Brin ezredes, a leköszönő, valamint Idan Katz ezredes, az új véderőrtassé is részt vett a látogatáson. Sándor vezérőrnagy megköszönte Brin ezredes eddigi munkáját, utódjának pedig sok sikert kívánt az előtte álló feladatokhoz.

A Magyar Honvédség Parancsnoksága

Fotó: Kertész László

Kedvezményes jegyvásárlás a Kosher Deliben

Jelentős árkedvezményre számíthat, aki a budapesti Síp utca 12. szám alatt található Kosher Deli étteremben vásárol jegyet a 23. Zsidó Kulturális Fesztivál rendezvényeire. Érdemes élni a lehetőséggel, ugyanis duplán jól jár, aki a Kosher Deliben vesz belépőt. Egyrészt itt nem számítanak föl kezelési költséget, másrészt az étel- és italkínálatból – természetesen helyben fogyasztás esetén – minden jegyvásárló 20 százalékos kedvezményben részesül.

Csemegézzenek tehát a Kosher Deli kóser választékából, majd a Zsidó Kulturális Fesztivál művészeti kínálatából augusztus 22. és 30. között. Éljük át újra!

A Kosher Deli nyitvatartása: hétfő–csütörtök: 9.00 és 20.00 óra között, pénteken 8.00 és 16.00 óra között, szombat, vasárnap: zárva.

Pontos cím: Budapest VII. kerület, Síp u. 12.

Weboldal: www.kosherdelibudapest.hu

Telefonszám: 06-30-150-0150

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Mexikó

Ixtapan de la Sal kisváros mellett, Mexikóvárostól 75 kilométerre a közelmúltban elhelyezték a chárédi ortodox zsidók számára Latin-Amerikában elsőként épülő „Tóráváros” alapkövét. A tervek szerint 2024-re 120 család befogadására alkalmas 40 ház fog elkészülni. A városban jesivák, zsinagógák és iskolák épülnek majd mind az askenázi, mind a szefárd hagyományokat követők számára.

Az alapítás ötlete Abraham Mizrahi ortodox üzletembertől és Yosef Tawil mexikói rabbtól származik. A projekt irányítója Moises Shemaria lesz, aki New Jersey állam számos ortodox hívót befogadó Lakewood településén él. Shemaria az alapító letelezők kijelentette: „Készek vagyunk befogadni chárédi testvéreinket Mexikóból, Argentínából, Venezuelából és más országokból. (...) Egy ház ára Lakewoodban egymillió dollár, itt csak 120.000-be fog kerülni.” Eliahu Hamra rabbi elmondta, hogy korábban Argentínában tervezték a Tórávárost, de az nem valósult meg. „Biztos, hogy nagy érdeklődés lesz iránta a fiatalok körében” – emelte ki a rabbi.

Mexikó zsidó lakosainak száma 40.000 fő. Latin-Amerikában mintegy 400.000 hittestvérünk él, akiknek a többsége erős vallási identitással rendelkezik.

Bulgária

Sokévi halogatás után megkezdődött az 1894-ben átadott, neogótikus stílusban épült vidini zsinagóga helyreállítása, amely az ország második legnagyobb zsidó temploma. A tervek szerint a megújuló épületben szakrális tér, múzeum és bemutatótermek lesznek. A jövőben itt fogják tartani a holokauszt-megemlékezéseket is. A munkálatok megindulásakor rendezett ünnepségen megjelent Cvetan Cenkov polgármester, Ognjan Aszenov, a régió kormányzója, Daniel vidini metropolita, Alekszander Oszkar, a Salom zsidó ernyőszervezet elnöke, a helyi hitközség képviselői és mások.

A zsinagóga 2004-ben a világörökségi listára került. A helyreállítás meggyorsítása érdekében a zsidó közösség 2017-ben átadta az épületet a városi önkormányzatnak. A projekt teljes költsége ötmillió euró, amit részben az Európai Regionális Fejlesztési Alap, részben a bolgár fejlesztési minisztérium finanszíroz. A kulturális és emlékközponttá átalakított egykori zsinagóga a városban született zsidó származású Jules Pascin festőművész nevét fogja viselni.

A holokauszt előtt Bulgáriában 50.000 hittestvérünk élt. Számuk jelenleg 3.000–4.000 fő.

Kuba

David Prinstein, a Kubai Zsidó Vallási Közösségek Szövetségének alelnöke nyilatkozott az Itón Gadol zsidó hírportálnak. Prinstein szerint a jelenlegi nehéz időben nyugalomra, békére és párbeszédre van szükség. Szomorú látni az erőszakot. A Tórából gyakran idézzük a sálom szót, ami a békét jelenti, és most békére van szükségünk, emelte ki az alelnök. A pandémia miatt a hitközségek virtuálisan működnek. Megtartjuk a szombatot, az ünnepeket, és működik a vasárnapi iskola is, amelyen mintegy 120 különböző korú személy vesz részt.

David Prinstein hangsúlyozta, hogy a hitközségek lehetőségeikhez mérten segítik a rászorulókat, és fontos szociális tevékenységet folytatnak. „Kicsi, de dinamikus közösség vagyunk” – mondta. „A járvány jelentős változásokat okozott az életünkben. Sok tapasztalatot szerezünk, amelyeket a normális élethez

Így fog kinézni a mexikói Tóráváros

A helyreállított vidini zsinagóga látványterve

Kubai zsidók a pandémia előtt

Alex Jacobowitz kántor, a görilitzi hitközség elnöke

történo visszatérés után hasznosítani fogunk.”

Kubában mintegy 1.500 zsidó él, akik között gyakoriak a vegyes házasságok.

Németország

Harminc évig tartó helyreállítás után ismét megnyitotta kapuit az art deco stílusban épült, 1911-ben felavatott görilitzi zsinagóga. A William Lossow és Hans Max Kühne építésszek által tervezett, eredetileg hatszáz hívót befogadó templom átadását a pandémia miatt többször elhalasztották. A jövőben zsidó vallási rendezvények mellett felekezeti közötti kulturális programokat is fognak benne tartani. A felújítás 12,6 millió euróba került, amit részben a szövetségi, részben a regionális kormány

fedezett. Az ünnepélyes átadáson megjelent Michael Kretschmer, Szászország miniszterelnöke, Octavian Ursu polgármester, Akiva Weingarten drezdai rabbi és mások. Alex Jacobowitz kántor, a helyi hitközség elnöke szerint a felújítás még nem teljes, mert hiányzik a hagyományos kótbla és a bejáráshoz tervezett Dávid-csillag. Korábban közösségi gyűjtés indult a templom tetején lévő csillag helyreállítására, amire mintegy 70.000 euró gyűlt össze.

A görilitzi zsinagóga az egyetlen a régióban, amely az 1938 novemberében zajlott kristályéjszaka után megmaradt, mert a helyi tűzoltóknak sikerült megakadályozniuk a nácik által felgyújtott templom leégését. A városban jelenleg harminc hittestvérünk él.

Kovács

Ferenc pápa a Mazsihisz elnökével és az országos fő rabbival is találkozik

Nyilvánosságra hozták Ferenc pápa budapesti és szlovákiai látogatásának programját. A katolikus egyház fő szeptember 12-én érkezik Budapestre, a hivatalos köszöntők után magyar közjogi méltóságok üdvözlik a Szépművészeti Múzeumban. Ferenc pápával találkozók Heisler András, a Mazsihisz elnöke és Frölich Róbert országos főrabbi is.

Ferenc pápa szeptember 12-én a Hősök terén részt vesz a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus záró szentmiséjén. A pápa aznap reggel érkezik meg a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérre. A hivatalos köszöntők után a katolikus egyház fő a Szépművészeti Múzeumban találkozik Áder János köztársasági elnökkel, Orbán Viktor miniszterelnökkel és a püspökökkel.

Ezután Ferenc pápa fogadja a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa és a zsidó közösségek képviselőit.

A katolikus világesemény záró

szentmiséjét Ferenc pápa celebrálja a Hősök terén 11 óra 30 perckor. A Szentatya a délután folyamán indul tovább Pozsonyba.

Mióta pápává választották, Ferenc 33 külföldi utat tett meg és 52 országba látogatott. Magyarországra most először utazik trónra lépése óta.

Ejtőernyőből menyasszonyi ruha

Volt idő, amikor az ejtőernyő egészen új értelmet nyert: a hősiességet és győzelmet szimbolizálta menyasszonyi ruhaként újjászületve.

A katonai ejtőernyőről sok minden eszünkbe jutna, de hogy menyasszonyi ruhát varrjunk belőle, az biztos nem. A második világháború amerikai, európai és ausztrál menyasszonyai azonban erőteljes szimbólumként új értelmet adtak a katonaként szolgált vőlegények ejtőernyőinek: gyönyörű menyasszonyi ruhát varrtak az anyagokból.

A menyasszonyi ruhák varrása az ejtőernyőselyemből már a háború vége előtt, 1943-ban elterjedt. Az 1943-as újságok cikkeztek is a bátor, fiatal nőkről, akik nem hagyták, hogy bármi kárba vessen a háború miatt kialakult nélkülözés során, ezek közé pedig tartozott a vőlegények katonai ejtőernyője is, amivel a bevetések során az életüket kockáztatták a hazáért. Az ejtőernyőből varrott menyasszonyi ruhák nemcsak a spórolás, hanem a katonák előtti tiszteletadás szimbólumai is lettek ezután. Annaira erős jelképpé váltak ezzel az ejtőernyők, hogy volt olyan férfi, aki úgy kérte meg a szerelme kezét, hogy gyűrű és térdelés helyett leugrott egy hídról az ejtőernyővel – amiből aztán menyasszonyi ruhát varrtak –, hogy bebizonyítsa az érzéseit.

A vőlegény ejtőernyője mellett előszeretettel használták az ellenfél ejtőernyőit is menyasszonyi ruhákhoz: például híressé vált egy holokauszt-túlélő menyasszonyi ruhája, amit egy német katona ejtőernyőjéből varrt magának. Ennek egyértelműen a győzelem volt az üzenete, felemelő és megrendítő élmény lehetett viselni annak a hadseregnek a tulajdonából készült ruhát, amely borzalmas tetteket vitt véghez a népével.

Az ejtőernyők azért is voltak alkalmasak menyasszonyi öltözködni, mert tiszta selyemből készültek, ami tökéletes alapanyag volt arra, hogy szép esésű, elegáns ruha váljon belőle. Ha pedig egy katona ugrott is az ejtőernyővel, akkor általában hazavihette szuvenírnek, mert az anyag a landoláskor szerzett sérülései miatt alkalmatlanná vált a további használatra.

Az ejtőernyős menyasszonyi ruha trendjét Amerikában, Európában és Ausztráliában is rengeteg nő követte, ezzel mutatva ki támogatásukat katona szerelmük és hazájuk iránt. Ráadásul a háború miatti nélkülözésben nem volt olyan egyszerű megfelelő fehér vagy krémszínű kelmét vásárolni, az ejtőernyőkben pedig volt bőven elegendő anyag arra, hogy bő szoknyák és puffos ujjak szülessenek belőlük. A mai napig látható pár ejtőernyőből készült menyasszonyi ruha szerte a világon múzeumokban, és persze sokat megtartottak családi ereklyeként is a leszármazottak.

Olga/nlc.hu

Angliában spórolásból is készültek ejtőernyőből a menyasszonyi ruhák, mint például ez is, amit most már múzeumban őriznek

Fotó: Twitter/Dr. Kate Strasdin)

Antiszemita graffiti jelent meg Rotterdam utcáin

Kipában, nagy orral és légerruhában ábrázolták a holland válogatott Steven Berghuist, mert a rivális, zsidó csapatként számon tartott Ajax Amsterdamhoz igazolt.

„Zsidók mindig menekülnek” – olvasható a felirat azon a rotterdami falfestményen, amely azután jelent meg a városban, hogy a helyi focicsapat, a Feyenoord holland válogatott sztárja, Steven Berghuis átigazolt a nagy rivális Ajax Amsterdamhoz. A graffitin Berghuis auschwitzi rabruhában ábrázolták, a mellén sárga Dávid-csillaggal, a fején kipával, az orrát pedig megnagyobbították.

Az Ajax Amsterdam zsidó klubként van számon tartva, a szurkolók pedig izraeli zászlókat lobogtatva is biztatják a csapatot. A holland bajnokságban az ellenfelek ultrái gyakran antiszemita rigmusokkal próbálják bosszantani az amszterdami drukkereket. Az Ajax és a Feyenoord az ország két legnagyobb múltú klubja, melyek egyben a legnagyobb riválisok is.

A botrányos falfestményt néhány órával a megjelenése után eltávolították, az antiszemita cselekményt mindkét csapat és a helyi hatóságok is elítélték. Az ügyben feljelentést tett az antiszemitizmus ellen küzdő CIDI nevű szervezet, amely szerint a térfelügyelő kamerák segítségével jó esély van arra, hogy a rendőrség megtalálja az elkövetőket.

IZRAELI SZÍNES

Kásrutreformmal indít az új kormány

Az izraeli vallásügyi miniszter bejelentette az ételek és létesítmények kóserságát tanúsító rendszer privatizációs tervét, felháborodást váltva ki a főrabbinátus részéről, mivel a reform véget vetne a kásrutrendszer feletti monopóliumának.

A drámai lépés versenyt teremtene a független kásrutszervezetek között, melyek kásrutszolgáltatókká válnának, és a rabbinátus felügyelné őket, így bizonyosodva meg arról, hogy megfelelnek a kásrut háláchikus normáinak, írja cikkében az ujskelet.live.

Ma a vállalkozások csak akkor nevezhetik magukat kósernek, ha a főrabbinátus végrehajtó hatalma ezt igazolja. A Mátán Káháná vallásügyi miniszter (Jáminás) által bejelentett reform két opciót takar.

Nálunk sosem voltak ilyen problémák (az egykori pesti kóserájokban mindenütt ott volt ez a tábla)

A főrabbinátus határozná meg a nemzeti kásrutnormákat, szabályozná a független kásrutszervezeteket, és felügyelné, hogy megfelelnek-e a normáknak.

A független szervezetek felhatalmazást kapnának olyan igazolások kiadására, amelyeken szerepel, hogy a vállalkozás „a rabbinátus felügyelete alatt áll”. Minden egyes szervezet élén egy rabbi lenne, akit a város helyi rabbinátusa elismer.

A második opció viszont a főrabbinátusénál alacsonyabb szintű kásrutra vonatkozik. Az ilyen szervezeteknek először három, a főrabbinátus által elismert önkormányzati rabbi engedélyére lesz szükségük a működéshez. Adhatnak tanúsítványt a sábbátkor, a zsidó ünnepnapon nyitva tartó éttermek számára is.

„A jelenlegi rendszer beteg” – mondta Káháná az újságíróknak. „Nincsenek egységes háláchikus szabványok és nincs egységesítés a tanúsítványi költségekben.”

A miniszter nem tudta megmondani, hogy mennyibe kerül a reform, kik alkotják a rabbinátus felügyeleti szervét, és a jogosultságuk mire fog kiterjedni. „Ezeket a részleteket még dolgozunk” – mondta.

A lépéshez külön jogszabályra van szükség, amelyet be kell építeni a költségvetést kísérő csomagba. A pénzügyminisztériumi tisztviselők felülvizsgálják a tervezett kiadásokat.

A főrabbinátus a bejelentésre válaszul kijelentette, hogy teljes egészében elutasítja a tervezett reformot, amely szerinte „a kásrut eltörlését vonja maga után Izraelben”. A rabbinátus azzal vádolja a Vallásügyi Minisztériumot, hogy megpróbálja megnyitni „a pénzügyileg motivált szervezetek bazárját a kásruttanúsítvány kiadására”, annak az általános tendenciának a részeként, hogy „háborút indítsanak a vallási szolgálatok ellen, amelynek végső célja Izrael zsidó identitásának eltörlése”.

Az ellenzékben ülő askenázi ultraortodox Jáhádut Hátorá párt elnöke, Mose Gáfni szerint a kormány megkísérli eltörlőni a kásrutrendszert: „Lieberman és Káháná Izraelt ugyanolyanná akarják alakítani, mint bármely más ország, eltörlik a zsidóság minden nyomát, és megakadályozzák, hogy a zsidó állampolgárok kósernek legyenek.”

Avigdor Liberman pénzügyminiszter gratulált a tervhez, mondván, az izraeli állampolgárok idén érezni fogják a pénztárcájukon ennek az eredményeit.

Izraelnek ajánlotta olimpiai érmét a hazáját elhagyó iráni dzsúdós

Szaid Mollaej két éve azért hagyta el hazáját, mert az iráni rezsim arra kényszerítette, hogy ne álljon ki izraeli ellenfelével.

Az iráni dzsúdós Szaid Mollaej Mongóliát képviselve nyert ezüstérmet a tokiói olimpián a férfiak 81 kilós súlycsoportjában, miután a döntőben a japán Nagasze Takanori legyőzte őt. Mollaej eredményéhez jó barátja, az izraeli Szagi Muki is gratulált, olvasható a Kibic cikkében. A korábbi világbajnok izraeli cselgáncsozó most a verseny egy korai szakaszában kiesett.

„Tudom, min ment keresztül, és hogy mennyire akarta ezt. Nagyon közeli barátom, és nagyon boldog vagyok, hogy sikerült megvalósítania az álmát. Megérdemli – hihet-

Szaid Mollaej az ezüstérmet ünnepli a tokiói olimpián

lenül inspiráló személyiség” – nyilatkozta Muki a versenyt követő sajtótájékoztatóján.

Az izraeli cselgáncsozó arra utalt,

hogy Mollaejt a 2019-es tokiói világbajnokságon családja fenyegetésével arra kényszerítették, címvédőként lépjen vissza a negyeddöntőtől, hogy ne kerülhessen szembe izraeli ellenfelével. Muki akkor meg is nyerte a világbajnokságot. Később a bronzmeccset is el kellett veszítenie az iráninak, hogy a dobogón se állhasson együtt az izraelivel. Mollaej azóta elhagyta hazáját, és előbb menekültstátuszt kapott Németországban, majd felvette a mongol állampolgárságot.

Mollaej egy izraeli sportcsatornának arról beszélt, mennyire hálás az évek során Izraelből kapott támogatásért.

„Köszönöm Izraelnek a pozitív energiát. Ezt az érmet Izraelnek is ajánlom” – mondta a csatornának, hozzátéve, hogy reméli, az izraeliek is örülnek ennek a győzelemnek. Todá – köszönte meg héberül is.

A tarkaság rezervátuma

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy ipari negyed a tel-avivi Óperencián is túl. A város perze utolérte, és ma már csak pár megálló a belvárostól a Shapira negyed délnyugati csücske. A Kirját Hámeláchá.

Ez a műhelykomplexum 1960-ban épült, eleinte iparosok dolgoztak itt: varrodák, nyomdák, kézművesek, asztalosok, lakatosok, ácsok népesítették be a tucatnyi épületet. Mára egyre inkább felváltották őket a művészek.

Négyszáz kisebb-nagyobb stúdióban folyik az alkotómunka. Nemcsak a szobrászoké, grafikusoké, festőké a terep, de a táncosoké, zenészeké és egyéb komédiásoké is. Sok a zenekari próbaterem, a hangstúdió.

Minden évben kétszer kinyílik ez a furcsa kacatosláda, és akiket érdekel, kedvükre átböngészhetnek az utcácskákat, udvarokat, szürke lépcsőházakat.

Kincseket rejtenek!

Van emelet, amit egy-egy sikeres művész birtokol, máshol meg többen társbérelnék szobányi stúdiókból álló labirintusokat. Néhány négyzetméterre összehúzódnak a polgárok a siker reményét.

Megkapó, váratlan művek és az eladhatóságra kacsingató kommercialitás keveredik a szűk folyosókon. Barátságos bábél, ahol a tarka kavarcban mindenféle alkotó megtalálható. Családias, vidám műtermek és magányosan dolgozó remeték. Önjelölt dilettánsok és komoly galériák kiállításairól ismert művészek. A kézműves vásárok standjaira dolgozó ügyes kezű mesterek és vad faliképeket festő művészek. Megemelném a kalapom az előtt, aki valamiféle esztétikai rendbe tudná rakni, amit lát. Meg sem próbáljuk; sétálunk, lépcsőt mászunk, ismerkedünk.

Valahogy az az érzésem támad, hogy ebbe a furcsa rezervátumba vonult vissza mindenki, akit hajt még az önkifejezés kényszere, aki szembe mer menni az egyenszürke trendekkel, a digitális rémuralommal. Mindig is az ő oldalukon álltam, és jölesett most itt sétálnom a munkáik között. Őszintén meghat pár négy-

zetméternyi tarka heroizmusuk, ez a 21. századi, anakronisztikus bohémélet.

Mindenkitől úgy köszönünk el: viszontlátásra!

Silló Sándor

Eiláton lesz az idei Miss Universe

Az idén 70. évfordulóját ünneplő szépségversenynek Izrael legdélebbi városa, Eilát ad majd otthont.

Először rendezik meg Izraelben a Miss Universe versenyt idén decemberben – jelentette be közös nyilatkozatában a Turisztikai Minisztérium és a Miss Universe Organization (MUO).

Az idén 70. évfordulóját ünneplő szépségversenynek Izrael legdélebbi városa, Eilát ad otthont. A három hétig tartó televíziós esemény magában foglalja a verseny elődöntőit és döntőit, valamint a nemzetikosztüm-bemutatót és a különböző gálákat, jótékonyági rendezvényeket.

A nyilatkozatban az MUO kiemelte Izrael vonzerejét, gazdag történelmét, a rengeteg turisztikai látnivalót és az üdülőhelyeket, valamint a nemzetközi események, például a 2019-es Eurovíziós Dalfesztivál megrendezésében szerzett tapasztalatokat. Mindezek kulcsfontosságúak voltak, amikor az ország kiválasztása mellett döntöttek. A műsorokat Steve Harvey amerikai tévés személyiség vezeti.

A Hollywood Reporter szerint az élő műsort világszerte 500 millióan nézik, és több mint 1,3 milliárd ember követi a versenyt valamilyen formában. Ennek köszönhetően várhatóan még kiemeltebb turisztikai célponttá válhat a

zsidó állam és Eilát. Az eseményt a világ közel 160 országában sugározzák, írja a jpost.com nyomán a Kibic.

Paula M. Shugart, az MUO elnöke elmondta, hogy Izrael évek óta szerepel az esélyes fogadó országok listáján.

„Örömmel adunk otthont Izraelben az ikonikus Miss Universe verseny 70. évfordulójának” – kommentálta a hírt Joél Rázvoztov turisztikai miniszter, hozzátéve, hogy országa sikeresen küzdött meg a Covid-19 válsággal, ezért az elsők között adhat helyet nemzetközi eseménynek.

Megnyílt a világ első ipari mőhúsgyára Izraelben

Az elmúlt két-három évben szinte a semmiből robbant be a mőhúsforradalom az éttermekbe és a supermarketekbe, és ma már hamburgert, steaket, pizzát és is lehet kapni állati fehérjét nélkülöző, laborban előállított mőhússal készítve. Sőt, már az is felmerült, hogy az egzotikus állatok vagy akár az emberek húására emlékeztető, növényi alapú mőhústermékeket gyártsanak, hogy akár a látens kannibálok vágyait is megpróbálják kielégíteni.

Bár a piacvezető cégek, mint az Impossible Foods vagy a Beyond Meat üzemei már eddig is a maximumom pörögtek, hogy ki tudja szolgálni a mőhúsra mutató egyre nagyobb igényt, az izraeli Future Meat Technologies most még nagyobb lépést tett: megnyitotta a világ első ipari mőhúsgyárát.

Míg a mőhúsgyártók többsége (így az Impossible és a Beyond Meat is) növényi fehérjék felhasználásával készíti el a hústermékeket a lehető legjobban hasonlító mőhúspogácsákat vagy kolbászokat, a Future Meat egy másik módszer híve: az izraeli cég élő állatok sejtjeit használja fel, hogy az állatoknak nem ártva, de mégis állati eredetű hústermékeket készítsen.

Az állati sejteket bioreaktorokba helyezik, és ugyanolyan tápanyagokkal látják el, mint az élő állatokat, így a sejtek növekedni és sokasodni tudnak, amíg ehető húsfornát nem öltönek. A Future Meat génmódosítás nélkül dolgozik, és állítása szerint a módszerével nemcsak tízszeresére növelhető a hústermelés az állatok leöléséből származó húsfeldolgozáshoz képest, de 80 százalékkal kevesebb üvegházhatású gáz kibocsátásával jár a folyamat, valamint 99 százalékkal kevesebb földterület és 96 százalékkal kevesebb édesvíz szükséges a mőhús előállításához a hagyományos húsgyártáshoz képest.

A most megnyitott mőhúsgyár a Tel-Avivtól 20 kilométerre fekvő Rehovot városában épült, és naponta 500 kilogramm csirke-, sertés- és báránymőhús készítésére van kapacitás, de hamarosan a marhahúst pótló termékeket is bevezetik. A cég egyben az iparágon belüli versenyre is számít, és azt reméli, hogy az újabb mőhúsgyárak nyitásával a termékek ára is tovább csökken majd.

Bodnár Zsolt / Qubit

A világ első ipari mőhúsgyára az izraeli Rehovotban

Fotó: Future Meat Technologies

A kairói geniza egyik kéziratának rejtélye

Rabbinikus tilalom, hogy tilos eldobni, megsemmisíteni olyan írott szöveget melyen I-en neve szerepel. Ezért a sérült kéziratokat genizákban tárolták, majd eltemették.

A leghíresebb a 882-ben épült Ben Ezra-zsinagóga tartozó kairói geniza, melyben mintegy 240 ezer IX–XIX. századi írást találtak. Jacob Saphir fedezte fel 1864-ben, és Solomon Schechter tanulmányozta először.

Tanulmányaim alatt az egyik különösen megragadta a figyelmem. A kézirat a „responzum” (Selot u'Tesuvot) irodalom kategóriába tartozik. Háj babilóniai gáon (939–1038) döntése egy kényes kérdésben, melyet a kairói Fostat kerületből kért a helybeli rabbinikus bíróság.

Háj ben Serira a mai Irak területén működő pumbeditai jesiva vezetője volt 998 és 1038 között, híres törvénytudós, teológus, filozófus, nyelvész és költő is. Több héber és arab nyelvű döntvény maradt fenn munkásságából.

A IX. században az akkori Közel-Keleten szétszórta zsidó közösségek világi vezetője (rés galuta – exilarcha) a már említett kairói Fostat negyedben székeltek. Vallási döntéseket hozni, az ünnepek pontos idejét meghatározni a Szura, Pumbedita és

Nehardea városokban működő jesivák (magas szintű vallási iskolák) mindenkor vezetőjének feladata volt.

A IX. században az akkor világi vezető, a rés galuta Tudeláj ben Bárziláj (?) volt. Kikövetkeztethető, hogy idős férfi lehetett, felesége és felnőtt fiai, lányai voltak.

Az egyiptomi kalifa háborút indított a babilóniai kalifa ellen, aki elesett a harcban. Felesége és két lánya az egyiptomi kalifa udvarába került.

Az idősebbik lányt valamilyen okból Tudeláj ben Bárziláj, a nagy tekintélyű, idős világi vezető megkapta „ajándékba”. Az ismeretlen nevű hölgy két fiút szült a férfinak.

Tudeláj ben Bárziláj azonban rövidesen meghalt. Felesége el akarta adni a nőt annak két, 5-6 éves (?) fiával együtt, és szándékát bejelentette a fostati bész dinnek (rabbinikus bíróság). Azért volt szüksége a bejelentésre, mert a férjének ajándékozott rabszolganő muszlim volt. A fostati rabbinikus bíróság nem akarta vagy nem merete magára vállalni a döntést arról, mi legyen a rabszolganővel!

A hivatkozott törvény: „...de ne legyen hatalma idegennek eladni, miután hűtlenül bánt vele...” (II.M. 21/8.) arra vonatkozik, hogy a rabszolgatartó, az akkori tekintélyes rés galuta, a világi vezető nem nyilatkozott szándékáról, arról, hogy milyen státuszban, milyen célból vette magához, tartotta házában a muszlim nőt, de rendelkezett a rabszolganő testével. A törvény a nemi aktust egy zsidó nővel úgy értékelte, hogy a nő a férfi teljes jogú felesége lett. Ez esetben viszont a rabszolganő muszlim volt, amint a két gyerek is. Így eladásuknak súlyos következményei lehettek.

Ha a gyerekeket elszakítják az anyjuktól, valószínű, hogy kasztrálják őket, és valamelyik kalifa, törzsi vezető udvarába kerülnek, mégpedig „az asszonyok házába”, mint a feleségek és ágyasok őrzői. (Lásd Eszter könyvében: „bizzák őket Hégájnak, az asszonyok őrzőjének, a királyi hárem vezetőjének kezére...” II. fejt/3.)

A kérdés elbírálását a fostati vallási bíróság az akkori vallási vezetőre, döntnökre: a háj gáonra bízta. Rövidesen megérkezett a gáon rövid és kategorikus válasza:

Az asszony Tudeláj ben Bárziláj asszonya, a két fiú a fiai. Minden öröklési és vagyonmegosztási kérdésben arányosan részesülnek. Az indoklás egy tórai szöveg sajátos értelmezése (II.M. 21/10):

„Ha más nőt vesz magának, táplálékát, ruházatát és házassági igazát ne vonja meg tőle.”

Ennyi a történet! A megőrzött irattörödek a háj gáon vagy írónka kézírása.

Érdekes, értékes kordokumentum. De a történetnek még nincsen vége... még van folytatás. Valaki szép kézírással kiegészítést írt a margóra, fontosnak tartotta, hogy az utókor megtudja, mi lett a vége a történetnek!

És ez a legszebb a történetben... olyan emberi... olyan felemelő.

Ez lett utólag ráírva a kéziratra: „Az asszony örököségi jogon a házában maradt, ...mindkét fia neves rabbi lett!”

A Babilóniai Talmudból (talán) legtöbbször idézet mondat:

„Aki megment egy életet, egy egész világot ment meg!” (Misna, Szánhedrin 4/5.)

Zvi David Kochav

Először emlékeztek meg olimpiai megnyitón a 49 éve Münchenben meggyilkolt izraeli sportolókról

A tokiói olimpia megnyitóünnepsége volt az első, amelyen tisztelegtek azon 11 izraeli sportoló előtt, akiket palesztin terroristák gyilkoltak meg az 1972-es müncheni olimpián.

Az olimpiai játékok megnyitóján Tokióban megemlékeztek a koronavírus-világjárvány, illetve az olimpiák történelme során elhunytakról. Külön megemlékeztek a müncheni játékokon meggyilkolt izraeli küldöttség 11 tagját, számol be a Kibic. A stadionban egy perc néma csennel és egy táncbemutatóval is tisztelegtek az elhunytak előtt.

„Elsősorban azokra emlékezünk, akik az olimpiai játékok során veszítették életüket” – mondta a bemozdó. „Egy csoport még mindig erős helyet foglal el mindannyiunk emlékezetében, és mindazokat jelképezi, akiket a játékok során veszítettünk el: az 1972-es müncheni olimpián részt vevő izraeli küldöttség tagjai.”

A müncheni áldozatok családjai évek óta kampányolnak azért, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság nyilvánosan nagyobb elismerésben részesítse a meggyilkoltakat. A NOB-ot bírálatok érték, amiért 40 évvel a támadás után, a 2012-es londoni játékok megnyitóján nem volt hajlandó egy perc néma csennel emlékezni az izraeli áldozatokra.

„Végre igazságot szolgáltatott a Münchenben meggyilkolt férfiak, fiúk és apák számára” – fogalmazott közös nyilatkozatban két áldozat özvegye, Ankie Spitzer és Ilana Romano. „49 évig küzdöttünk, és soha nem adtuk fel. Nem tudjuk visszatartani a könnyeinket. Ez az a pillanat, amire vártunk” – írták.

A 2016-os riói játékok során tartottak először megemlékezést a müncheni áldozatok előtt tisztelegve, igaz, akkor még nem a megnyitóünnepségen, hanem egy külön eseményen, amelyen részt vett Thomas Bach NOB-elnök is. Bach akkor azt mondta, hogy a müncheni mészárlás „nemcsak az olimpiáink elleni támadás volt, hanem az olimpiai játékok által képviselt értékek elleni támadás is egyben”.

Az elnök később ígéretet tett az áldozatok családjainak, hogy az olimpiai mozgalom 49 év után először a történelemben megemlékezik a müncheni terrortámadás izraeli áldozatairól.

Az 1972-es játékokon elkövetett támadás során 11 izraeli sportolót gyilkolt meg a Fekete Szeptember nevet viselő palesztin terrorista csoport. Az izraeliek közül kettőt az olimpiai faluban gyilkoltak meg, a többieket túsul ejtet-

A müncheni terrortámadás áldozatai

ték, és több száz palesztin fogoly, valamint két nyugatnémet baloldali aktivista szabadon bocsátását követelték. Miután a német biztonsági erők sikertelenül próbálták kiszabadítani a túsokat, a palesztinok az izraeliek ellen fordították fegyvereiket, és mindannyiukat megölték.

Nemzeti holokauszt-emlékművet építenek Londonban

A brit parlament épülete mellé tervezett emlékmű 23 bronzszoborból és egy föld alatt kialakítandó tudásközpontból áll a Victoria Tower Gardensben. Az építési munkálatok még idén elkezdődnek.

Az emlékmű építésének tervét már 2016-ban bejelentették, de a kiválasztott helyszínt viták övezték, olvasható az MTI tudósításában. A terv ellenzői azal érveltek, hogy az emlékmű létrehozásával egy értékes zöldterületet távolítanak el a brit főváros szívéből.

A múlt évben tartott közmeghallgatások nyomán a kormány közölte, hogy a helyszín előnye fontosabbak, mint egy zöldterület mérsékelt vesztesége.

A százmillió font költségvetésű emlékművet David Adjaye és Ron Arad tervezte, várhatóan 2024-ben fog megnyitni a látogatók előtt.

Ez lesz a holokauszt idején meggyilkolt zsidókra és a náci üldözés többi áldozatára való emlékezés központja, és egyben helyet biztosít az elmélkedésre más népirtásokról, mint a kambodzsai, a ruandai, a boszniai vagy a darfúri.

Marie van der Zyl, a brit zsidóság legnagyobb képviselői szerve, a Board of Deputies of British Jews elnöke szerint páratlanul erős üzenete van annak, hogy a holokauszt-emlékmű közvetlenül a brit demokrácia központja mellett kap helyet.

Ferenc pápa a pozsonyi holokauszt-emlékműnél találkozik a zsidó hitközség tagjaival

Nagy megtiszteltetés, hogy Ferenc pápa szeptemberben Pozsonyba látogat. Kellemes meglepetés a találkozó helyszíne, a pápa ugyanis a Hal téren találkozik a hitközség tagjaival – jelentette ki Richard Duda, a szlovákiai zsidó vallási közösség elnöke.

Nagy megtiszteltetés, hogy Ferenc pápa szeptemberben Pozsonyba látogat. A Szentatya szeptember 13-án, hétfőn találkozik a zsidó hitközség tagjaival. Kellemes meglepetés a találkozó helyszíne, a pápa ugyanis a Hal téren (Rybné námestie) találkozik a hitközség tagjaival – mondta a TASR hírgyűjteményének Richard Duda, a szlovákiai zsidó vallási közösség elnöke.

„Megtisztelő a helyszínválasztás, mert a város szimbolikus pontján kerül sor a találkozóra. Nem zárt ajtók mögött, egy irodahelyiségben, hanem a Hal téren, aminek komoly jelentősége van számunkra, hiszen

itt áll a holokauszt áldozatainak emlékműve” – mondta Duda. A program szerint a fővárosi Hal téren hangzik el a pápai beszéd.

Duda megjegyezte, hogy Szlovákiában még vannak holokauszt-túlélők. „Számukra biztosan komoly

jelentősége lesz annak, amit Ferenc pápától hallani fognak” – fogalmazott.

Duda elmondta, hogy a zsidó hitközség tagjai örömmel fogadták a hírt, hogy Ferenc pápával találkozhatnak. „Ez az elmúlt évek erőfeszítéseinek eredménye, komoly lépéseket tettünk ugyanis egymás felé, elindult a párbeszéd a katolikus egyház és a zsidóság között, konferenciákat, közös rendezvényeket szerveztünk, könyvet adtunk ki” – mondta. „A pápa a Vatikánban a Zsidó Vallási Közösségek Központi Uniójának képviselőivel is találkozott” – tette hozzá.

Ferenc pápa szlovákiai tartózkodása (szeptember 12–15.) során Pozsonyba, Kassára, Eperjesre és Sasvárra látogat. Találkoznia fog a három legfőbb közjogi méltósággal, valamint a zsidó és a roma közösségek képviselőivel. Sasváron pápai szentmisét tart. (tasr)

Blinken bocsánatot kért zsidó kollégáitól

Horogkereszt meglepő helyen

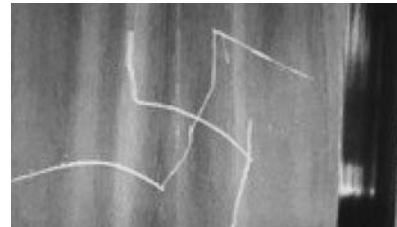
Zsidó érdekvédelmi szervezetek már egy ideje szeretnék elérni, hogy az amerikai kormányzat erőteljesebben reagáljon a megnövekedett antiszemitizmus támadásokra.

A horogkeresztet egy lift falába karcolva találták meg az amerikai külügyminisztérium washingtoni épületében, az antiszemitizmus elleni küzdelemmel foglalkozó különmegbízott irodája közelében. A hírről beszámoló Axios szerint a rongálás aggasztó kérdéseket vet fel az ország külpolitikai központjának biztonságával kapcsolatban, valamint az antiszemitizmus lehetőségét az Egyesült Államok külügyminisztériumán belül, olvasható a Kibic cikkében.

Antony Blinken külügyminiszter elítélte a vandalizmust, közleménye szerint a gyűlöletkeltő graffitit eltávolították, az esetet pedig kivizsgálják. „Zsidó kollégáinknak: kérem, tudják meg, mennyire hálásak vagyunk a szolgálataukért, és mennyire büszkék vagyunk arra, hogy a kollégáik lehetünk” – írta a magyar zsidó felmenőkkel rendelkező Blinken.

Az antiszemitizmussal foglalkozó irodát jelenleg Kara McDonald, a demokráciáért, az emberi jogokért és a munkáügyekért felelős helyettes államtitkár vezeti. Biden elnök viszont azt tervezi, hogy nagykövetet nevez ki az antiszemitizmus nyomom követése és az ellene folytatott küzdelem céljából.

Zsidó érdekvédelmi szervezetek ugyanis már egy ideje azt követelik az amerikai kormányzattól, hogy erőteljesebben reagáljon a megnövekedett antiszemitizmus támadásokra. Több forrást szeretnének a zsinagógák és más zsidó intézmények védelmére, valamint az antiszemitizmus elleni harccal foglalkozó kormányhivatalok felállítását szeretnék elérni.

Hírek röviden

– Siófok. Szeretettel várunk minden érdeklődőt az imaházba a szombatfogadó istentiszteletre és az azt követő kidusra július 23. és augusztus 20. között, péntek esténként 19 órától. Cím: Siófok, Széchenyi u. 4.

– Mártír-istentiszteletek. Augusztus 29-én 10 órakor Pásztó, 12 órakor Szécsény temetőjében tartanak megemlékezést. Tapolcán szeptember 19-én 10.30-kor a Csányi L. utcában, a volt gettó épületénél koszorúzás, 11.30-kor a temetőben megemlékezés lesz.

Jó nekünk, hogy Belgiumban betiltották a kóser vágást?

Egy kóser vágással foglalkozó belga cég két évvel ezelőtt Magyarországra költözött, miután Belgiumban betiltották az állatok kábítás nélküli vágását.

Miután Belgiumban 2019-ben betiltották az állatok kábítás nélküli vágását, egy londoni székelyhelyű, kóser vágással foglalkozó üzemi tulajdonosai úgy döntöttek, írja a Kibic, nem zárnak be, inkább elköltöznék egy olyan országba, ahol lehetséges a zsidó vallási szabályok szerinti vágás. A 24.hu riportja szerint a cég végül egy magyar munkatárs miatt döntött úgy, hogy Nagykorörsre költözteti az üzemet.

A Kóser Baromfi Kft. néven működő cég főleg kóser csirkével, kisebb részben pulykával foglalkozik, Magyarországon adózik, itt veszi az élőállatot, és itt ad munkát több tucat embernek. Az elmúlt két évben nye-

reségesen működött, 2019-ben 823 millió árbevétellel 2,4 millió, tavaly pedig 849 millió bevétel mellett 45 millió adózott nyereséget ért el.

Az Európában 20-25 éve jelen lévő cég a magyar piaccal nem foglalkozik, mivel az túl kicsinek számít. Szállítanak viszont Olaszországba, Görögországba, Spanyolországba, Németországba, Hollandiába, Dániába, Angliába, Franciaországba és Belgiumba, de a nagy légitársaságoknak vagy a svájci kóser hoteleknek is ők adnak el húst.

Nagykorörsön csak a feldolgozó-üzem működik, a vágást a Baranya megyei Szébenynben lévő vágóhídon végzik. A napi ötezer vágáshoz a sakterek, illetve a kóserügyi felügyelők heti váltásban érkeznek Antwerpenből, Párizsból vagy Brüsszelből.

A cég sikeresen működik, bár jelentősen kisebb a nyeresége, mint Belgiumban volt. Bővítésbe egyelőre nem kívánnak investálni, ahogy magyar állami támogatásokban sem gondolkodnak, mert szeretnének távol maradni a politikától.

Magyarországon egyébként több kóser vágóhíd is működik, a legismertebb közülük talán az EMIH tulajdonában lévő csengelei üzemi, amely 2017-ben többek között az állami Eximbank 1,75 milliárdos hitelének, valamint egy közel 400 millió forint vissza nem térítendő állami támogatásnak a segítségével épült meg.

Vívóterem működik az angyalföldi zsinagógában

A második világháborút követően hazánkban számos zsinagóga maradt gyűlékezeti nélkül. Az ország több pontján üresen álló egyházi rendeltetésű épületeket vagy lebontották és anyagukat felhasználták más épületek felújításához, vagy más funkciót kaptak. A Dózsa György úton található zsinagógát nem bontották el, ma is közösségi használatban van – de másképpen, mint egykor.

A 19. század végén a mai Angyalföld helyén még szőlőültetvények, gabonaföldek voltak. A jelentős ipari fejlődésnek köszönhetően rövid idő alatt a mezőgazdasági területek helyén gyárak, üzemek, lakóházak és egyéb szolgáltatást nyújtó létesítmények épültek. Az egyes kereskedelmi egységek és üzemek tulajdonosai izraeli vallásúak voltak, és a rövid idő alatt fejlődésnek indult városrészben elengedhetlenül vált, hogy a közösség számára templom épüljön.

Az Aréna úton – a mai Dózsa György úton – lévő zsidó temetővel szemben akkoriban még mezőgazdasági terület volt. A hitközség ezt a telket vásárolta meg templomépítés céljára 1907-ben a Pénzügyminisztériumtól, majd a kor legnagyobb zsinagógatervezőjét, Baumhorn Lipót bízták meg a tervek elkészítésével.

Baumhorn Lipót 1860. december 28-án született Kisbérben. Bécsben tanult építészetet, majd hazatérését követően Lechner Ödön irodájában kezdett el dolgozni. A történelmi Magyarország legtöbb zsinagógájának tervezője, illetve építője volt. Alkotásain a késő historizmus és a szecesszió formajegyei, törekvései egyaránt megfigyelhetők. A nagy

Az egykori zsinagóga épülete napjainkban

Fotó: Both Balázs/pestbuda.hu

kupolákkal ellátott terek szecessziós jellegű megoldásában egyedülálló és szinte iskolát teremtő módon járt el. Tervezői munkássága nem kizárólag zsinagógákra terjedt ki: takarékpénztárai, iskolái, lakóépületei, palotái szintén kiemelkedő jelentőséggel bírnak.

Az Aréna úti zsinagóga építése 1907-ben kezdődött, az imaházat 1909-ben dr. Hevesi Simon és Wilhelm Joachim avatta fel. Az épület középen négyzet alakú centrális térből, előcsarnokból és szentélyből áll. A központi teret kör alakú kupola fedi, a belső kupola alatti síkban lévő üvegablakokat Róth Miksa tervezte.

A 800 férőhely közül 406 a földszinten, a többi az emeleten volt. A belső falakat sárga, kék, vörös és barna színű geometrikus motívumok díszítették. A homlokzatot sárga klinkertégla és vakolt felületek váltották egymást.

A vészkorszakban a zsinagógát gyűjtőtábornak használták. A háború során nem keletkezett nagyobb kár az épületben, a kisebb sérüléseket kijavították. Ám az 1940-es évek végén az egyre kisebb létszámú zsidó közösség már csak a kultúrtermet használta, így a központi tér különféle állami vállalatok – többek között a Triál játékgár, majd a Műcsarnok Vállalat – raktára lett az 1950–60-as években. Az új funkció miatt jelentősen át is alakították.

A zsinagóga 1977-re életveszélyes állapotba került, még a lebontása is felmerült, ha nem sikerül oktatási vagy kulturális szerepet találni számára. Végül 1984-ben a Budapesti Honvéd jelezte, hogy boks- és vívóedzéseket tartana az épületben, amely így a sportegyesülethez került.

A templom sportlétesítmény céljára történő felújítását, illetve átala-

kítását Benczúr László tervei alapján végezték el. Két új földem építettek be, így a sportközségi élethez három szintet biztosítottak. A földemek tervezése során Benczúr ügyelt arra is, hogy az új elemek az épület régi részeinek sérülése nélkül bármikor elbonthatók legyenek.

A belső teret a felújítás során a régi színekkel díszítették: sárga, kék, barna és vörös színű, álló geometrikus formákat alkalmaztak, de úgy, hogy az eredeti szimbólumokat nem állították helyre.

Az átépítést követően boks- és vívószakosztály rendezkedett be a falak közé.

A Dózsa György úti zsinagóga épületének kultúrtermét ma is használják hitéleti célokra, így módon a kétféle hasznosítás egyszerre valósulhat meg. Mind a lelki, mind a sporttevékenység az egyén fejlődését, életét hivatott szolgálni.

Riez Gyula/pestbuda.hu

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentall.hu és www.mini-implantatum.hu

78 éves, fiatalos, kedélyes hölgy keres hozzáillő, kedves férfit társnak. 06-30-722-5855.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Gyógyszer- és MRI-támogatás

Továbbra is igényelhetnek esetenkénti támogatást szociálisan rászoruló betegek az alábbiakhoz:

Időnként szükségessé váló, az átlagosnál drágább gyógyszer beszerzése. Drágábbnak tekintjük a kb. 5.000 és 50.000 Ft közötti gyógyszert, minden esetben az igénylő jövedelméhez viszonyítva.

Magánorvosi MRI-vizsgálat elvégzésére rosszzindulatú daganat kiderítésére, ha az állami egészségügy csak későbbi időpontra tudja vállalni.

Részletesebb tájékoztatás a következő telefonszámon: 06-1-321-3494, lehetőleg az esti órákban.

NAPTÁR

Augusztus 20., péntek
Augusztus 21., szombat
Augusztus 27., péntek
Augusztus 28., szombat

Elul 12.
Elul 13.
Elul 19.
Elul 20.

Gyertyagyújtás: 7.29
Szombat kimenetele: 8.35
Gyertyagyújtás: 7.16
Szombat kimenetele: 8.20

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üz-

letág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk inté-

zése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Kubátov Jeruzsálemben: Ez a téma a szívügyem

„Tíz évvel ezelőtt horogkeresztes zászlót vittek a stadionba, kilenc éve totenkopf mintájú molinót függesztett ki egy szurkoló, nyolc éve pedig egy Csatári László nevű emberre emlékeztek, aki a kassai haláltábor vezetője volt. (...) Ezek után vezettük be a legszigorúbb intézkedéseket, ami szerintem Európában példátlan” – mondta Kubátov Gábor, az FTC elnöke egy antiszemitizmus elleni fórumon Jeruzsálemben.

Jeruzsálemben hetedik alkalommal tartották meg az *Antiszemitizmus Ellen Küzdő Globális Fórumot*. A Ferencváros életében évek óta kiemelt helyet foglal el ez a téma, tavaly novemberben a klub csatlakozott a Nemzetközi Holokauszt Emlékezési Szövetség (IHRA) kezdeményezéséhez, és elfogadta az IHRA definícióját. Az egyesület részéről *Kubátov Gábor* klubelnök beszédet mondott az eseményen, kiemelve, hogy ez a téma rendkívül fontos neki – írja a Nemzeti Sport.

Kubátov azt mondta: „Ki kell hangsúlyoznom, hogy ez a téma a szívügyem. Azt tudni kell, hogy a Fradinak nagyon nagy társadalmi hatása van, tízmillióan élnek Magyarországon, közülük több mint kétfélmillió ember a Ferencvárosnak szurkol. Ebből következik, nem mindegy, hogy az FTC milyen úton indul el. Korábban elmondtuk, hogy mit gondolunk a kirekesztésről és az antiszemitizmusról. Leszögeztük azt is, hogy a sportban nem számít, milyen a bőrszíned, a származásod, a vallásod, és az sem, hogy szegény vagy-e vagy gazdag. A pályán egyenlő ellenfelek játszanak egymással, hozzászemsz, az életben is így kéne annak lennie.”

Az elnök beszélt arról, milyen incidensek miatt döntöttek úgy, hogy szigorítanak a rendszerükön.

Fotó: Szigetváry Zsolt/MTI

„Tíz évvel ezelőtt horogkeresztes zászlót vittek a stadionba, kilenc éve totenkopf mintájú molinót függesztett ki egy szurkoló, nyolc éve pedig egy Csatári László nevű emberre emlékeztek, aki a kassai haláltábor vezetője volt. Ezek után az incidensek után felszólítottuk őket, hogy az elkövetők jelentkezzenek, és vállalják a felelősséget. Akkor még a klub nem volt abban a helyzetben, hogy be tudta volna azonosítani a bűnelkövetőket. Ezek után vezettük be a legszigorúbb intézkedéseket, ami szerintem Európában példátlan. Nálunk klubkártyával és vénaszkennerrel történik a beléptetés, ami rendkívül biztonságos” – tette hozzá.

Kubátov kiemelte: „A Maccabi Tel-Aviv és a Fradi között nagyon jó kapcsolat van, ezt használtuk ki, így hivatalos mérkőzésen emlékeztettünk a magyar hősré, *Tóth-Potya Istvánra*. Ő több száz zsidó embert mentett meg a haláltáborból, köztük sok híres színészt. Amikor a németek kivonultak Budapestről, az utolsó napon fejbe lőtték. Tóth-Potya István kiváló futballistánk volt, később pedig nagyszerű edzőnk. A tel-avivi csapattal együtt emlékeztünk meg a hősről. Azóta emléktáblája van a Dohány utcai zsinagógában, ami Európa legnagyobb zsidó temploma. A napokban előterjesztjük, hogy ítéljék oda neki a Világ Igaza díjat.”

Problémás Hitler-játék

Heal Hitler: ez egy új videójáték neve, amely szójáték a Heil, Hitlerrel. A heal angolul gyógyítást jelent.

A nem túl ízlésesnek hangzó játékban a felhasználó a diktátor terapeutáját játssza, a végső cél pedig az, hogy a kezeléssel megelőzze a holokausztot, írja a 24.hu.

Te vagy Hitler pszichológusa 1925-ben. Diagnosztizáld a komplexusait jungi és freudi pszichoterápia használatával, és próbáld meggyógyítani. Oldd fel a traumáját, és előzd meg a katasztrófát terápiával és pszichológiával. Érd el, hogy elkerüljük a háborút és a holokausztot – olvasható a játékleírásban az indy100 cikke szerint. Egy hosszabb verzióban pedig ez is:

Hitler ember volt, ugyanúgy, ahogy te is az vagy. Ha elhatárolod magad tőle, dehumanizáld őt, szörnyetegnek nevezed, akkor pszichológiai kárt okozol magadnak. Hogy fejleszd magad, fel kell ismerned, hogy bizonyos körülmények között te is olyan emberré válhatsz, mint Hitler. Mindketten jók és gonoszok is vagytok. És ha nem ismerjük fel, hogy valaki, mint Hitler, visszatérhet, akkor a történelem megismétlésére vagyunk ítélve.

A fejlesztő, Jon Aegis azt mondja, a játékokban a tények történelmileg hitelesek. Nem gondolja magát a náci védelmezőjének, mert ő maga cseh, és felmenői tízezrei haltak meg Hitler miatt. Kissé ellentmond ennek, hogy „pszichológiai számítógépes játékát” jobboldali Reddit-aloldalakon reklámozta, osztotta meg. A Reddit-felhasználók közül pedig elég sokan felháborodtak, hogy a játék nagyon sértő és rossz ízlésű.

Aegis azzal védekezett, hogy ő pszichológiai játékot akart készíteni, és hát ki mással érdemes, mint a világ legvitatottabb személyével? „Untam azokat a játékokat, amelyekben meg kell ölni Hitlert. Mi lenne, ha más módon próbálnánk megelőzni a háborút?” – írta.

FTC: Világ Igaza címet kérünk Tóth Potya Istvánnak!

Születésének 130. évfordulóján kérelmeztük a Jad Vasem Intézetnél, hogy legendánk Világ Igaza címet kapjon.

Egy soha véget nem érő út nagyon fontos állomásához érkezett a Ferencvárosi Torna Club. Amikor idén februárban Tóth Potya István neve felkerült az embermentők márványtáblájára a Wallenberg Emlékparkban a Dohány utcai zsinagógánál, már javában készültünk erre, írja a fradi.hu.

Februárban Tóth Potya István emléke előtt tisztelegve tartott közös megemlékezést a Mazsihisz és a Ferencvárosi Torna Club. Az FTC egykori legendás játékos és edzője a vészorkorokban az ellenállás tagjaként üldözött sokaságát bújtatva több száz zsidót mentett meg a haláltól, ő maga azonban nem élte túl a világegyet. 1944 végén ugyanis a nyilasok elfogták, és 1945 februárjában a budai Várban, a Belügyminisztérium udvarán kivégezték. Halálának 76. évfordulója után nem sokkal neve felkerült az embermentők márványtáblájára a Dohány utcai zsinagóga udvarán található Wallenberg Emlékparkban.

Klubunk most kérelmező levélben fordult a Jad Vasem Intézetnek, amelyet röviden úgy lehetne bemutatni, hogy az 1953-ban alapított intézmény a Holokauszt Áldozatainak és Hőseinek Izraeli Emlékházának, helye a jeruzsálemi Hár Házikáronon (az Emlékezés hegyén) elterülő többhektáros komplexum. Ez az emlékház adományozza a Világ Igaza kitüntetést azoknak a nem zsidó embereknek (magyaroknak is, például id. Antall József, Király Béla, Sztéhló Gábor), akik életük kockáztatásával mentettek zsidókat a holokauszt alatt. Minden Világ Igaza ültetett (vagy számára ültettek) a Jad Vasem kertjében egy örökzöld fát, amely a nevét viseli, ezzel jelképezve, hogy „aki egy embert megment, az egész világot menti meg”. A nagyszámú kitüntetett miatt több fának már nincs hely, ezért 1989 óta a neveket kőbe vésve emléktáblákon örökítik meg. A Világ Igaza a nem zsidóknak adható egyik legmagasabb izraeli állami elismerés, 2020-ig összesen 27.712 kitüntetést ítéltek oda, ebből 869-et magyar állampolgároknak.

Kérelmező levélben az 1899-ben alapított 122 éves Ferencvárosi Torna Club, Magyarország legnépszerűbb sportegyesülete kiemelte, hogy „a klub alapítói közül többen zsidó származásúak voltak. Az FTC címerében szereplő három E betű az Erkölcset, az Erőt és az Egyetértést jelenti. Klubunk a legnehezebb időkben is mindig kiállt a gyengék, az elnyomottak mellett. Sportolóink, edzőink életében kiemelt szerepet kapott az eredmények elérése mellett a sportszerűség. Sem a múltban, sem a jelenben nem hagyjuk szó nélkül, ha másokat kirekesztenek, üldöznek.”

A felterjesztő dokumentáció elküldése mellett jeleztük, hogy „Tóth Potya István emlékének ápolása és megőrzése a klub fontos küldetése”.

A levélben nem mulasztottuk el megírni, hogy a Jad Vasem Intézet „elé tárt források nemcsak azt bizonyítják, hogy a kiváló ember miért kockáztatta és miért áldozta életét, hány ismert és ismeretlen zsidó származású magyart mentett meg a második világháborúban, hanem azt is bemutatjuk, a Ferencvárosi Torna Club az elmúlt esztendőben hogyan adózott Tóth Potya István emléké előtt”.

Tóth Potya Istvánnak akár több száz zsidó honfitársunk köszönheti életét, többek között olyan színészióriásaink is, mint Gobbi Hilda vagy Latabár Kálmán. Ahogy az FTC a kérelmező levélben megemléltette, „azt gondoljuk, azt reméljük, Tóth Potya István bátorsága, hősiessége, áldozatvállalása alkalmassá teszi arra, hogy helyet kapjon a Világ Igazai között, nevét a jeruzsálemi Emlékezés hegyén is kőbe vésve örökítsék meg az utókornak”.

A Jad Vasem döntési folyamata nem nyilvános, az ezzel kapcsolatos iratok titkosak, vezető magyar történészek sem tekinthetnek beléjük, külső ellenőrzés, fellebbezési lehetőség nincs. Klubunk bízik abban, hogy Tóth Potya István emlékének ápolása ennek a címnek a megszerzésével folytatódhat.

Az FTC továbbra is fontosnak tartja a társadalmi felelősségvállalás ügyét és a kirekesztés elleni küzdelmet.

Karinthy Frigyes: Az ezerarcu lélek. Telma Titusz kiáltványa (Bacsó Beáta tanulmányával)

Bacsó Beátát a Rabbiképző liturgia szakán tanítottam. Mindig a magyar irodalom érdekelte, s alkotók életét kutatta. Édesanyja, Klein Marianna – aki régi debreceni ismerősöm – elmondta, hogy Beáta már 54 éves, és férjével 34 éve boldog házasságban élnek egy kis faluban, ahol földműveléssel, állattenyésztéssel foglalkoznak, de zsidóságukat tartják. A könyvet 2011-ben Sajóvelezden adta ki a Sáránszki Kiadó. Meglepetés a keménykötésű kötet szép kivitele, s hogy egy vidéki nyomda ilyen könyvet tud előállítani.

A reprintben megjelent két művet kevesen ismerik. Az *ezerarcu lélek* többször is megjelent, míg *Telma Titusz kiáltványa* először – s egyben utójjára – csak 1938-ban, Ascher Oszkár jóvoltából a *Karinthy Frigyes kiadatlan naplója és levelei* című kötetben. A két művet olvasva egyértelmű, hogy az annyira várt, megíratlan „Nagy Regény” filozófiai alapjait e két írásban fektette le.

Bacsó Beáta tanulmányában bemutatja Karinthyt mint a kor elfeledett morálfilozófusát, aki művével az egész korszakot meghatározó Nietzsche méltó ellenfele lehetett volna. A két műnek ugyanaz a főhőse, méghozzá a Nietzschei Zarathustra ellenében felállított megváltói figura, aki e minőségében végső soron Karinthynek a századelő világháborúba torkolló társadalmi és emberi dekadenciájára adott válasza.

Bacsó Beáta fontosnak tartotta Zarathustra fogalmainak bemutatását, s igyekezett pontról pontra bizonyítani, hogy Karinthy lényegében egy olyan alternatív messiást mutat fel, amely mind a világirodalomban, mind a morálfilozófiában egyedülálló. A tanulmány az életművön végigvonuló egyéb messiási alakok fejlődéstörténetét is kutatja és bemutatja.

Karinthynek e két, látszólag jelentéktelen kis írása valószínűleg a világhoz szóló legfontosabb üzenetét tartalmazza.

A két mű együtt közreadva különösen értékes. Hogy Bacsó Beáta saját költéségén megjelentette a kötetet, azt csak köszönni lehet, ahogy azt is, hogy idős korban tudott egykori diákom tanítani. Ajánlom a művet mindazoknak, akik szeretnek elgondolkozni, elmélyülni a filozófia nagy kérdéseiben.

Halmos Sándor

Herzl Tivadar örököi hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uia.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136, 70-9330068

